

OBRAMBA NI SAMO OROŽJE

Mosul, milijonsko mesto ob Tigri-su na ravninah zgodovinske Mezopotamije, je bil desetletja trgovsko in kulturno središče regije, preden je leta 2014 postal simbol enega najbolj dramatičnih zlo-mov sodobne države. Po umiku ameriških sil se je v Iraku in Siriji okrepil ISIS, ki je do začetka tiste-ga leta zavzel velik del obeh dr-žav. Mosul je branilo okoli trideset tisoč iraških vojakov, oboroženih s sodobnim zahodnim orožjem - od tankov in oklepnikov do he-likopterjev. Šestega junija ga je napadlo približno tisoč borcev ISIS in mesto v petih dneh za-vzelo. Drugo največje iraško me-sto je padlo skoraj brez boja, saj je vojska razpadla; poveljniki in vojaki so pobegnili, ker v korup-tivni državi niso čutili, da branijo kaj svojega, in so za seboj pustili bogato vojaško opremo. Mosul ni padel zaradi pomanjkanja orožja, temveč zaradi pomanjkanja legi-timnosti države.

Zgodba Mosula ni le bližnje-vzhodna epizoda, temveč opo-zorilo, da varnost ni preprosto seštevek tankov in proračunskih odstotkov. Tudi v Evropi danes razpravljamo predvsem o števil-kah in novih nakupih orožja. Za Slovenijo bi takšno povečevanje izdatkov pomenilo velik napor, še posebej, če bi večino sred-

stev namenili opremi, ki bi nato mirovala v skladiščih in za kate-ro bomo upali, da nam je ne bo treba nikoli uporabiti. Če želimo iz tega narediti nekaj več kot le račun za tuje proizvajalce, mora-mo obrambno politiko povezati z industrijsko, torej namesto uvoza krepiti domače znanje, raziskave in podjetja.

Eden od poskusov, da bi del sredstev namesto v golo uva-žanje orožja usmerili v doma-če zmogljivosti, je ustanovitev družbe Dovos kot naložbenega mehanizma za krepitev varno-sti in odpornosti. Smisel takšnih vlaganj ni le v opremi za more-bitni konflikt, temveč v razvoju domačega znanja, industrije in logistike. Obramba namreč niso samo tanki in droni, temveč tudi transport, infrastruktura in siste-mi, ki koristijo že v miru, denimo ob naravnih nesrečah, ko vojska pomaga civilni zaščiti.

Del teh sredstev naj bi bil name-njen tudi zaščiti kritične infra-strukture, torej stvarjem, ki jih po-gosto jemljemo za samoumevne, kot so prometne povezave, zane-sljiva oskrba s hrano in zdravili ter stabilno elektro omrežje. Takšne naložbe skladno s konceptom dvojne uporabe niso pomembne le v primeru vojne, temveč pred-vsem v miru, saj koristijo vsem državljanom. Hkrati pa družbo naredijo odpornejšo tudi takrat, ko jo preizkusijo poplave, pande-mije, krize ali druge izredne raz-mere.

Evropa se zaveda, da mora var-nostno stopiti na svoje noge, vendar je pri tem na razpotju. Ko-pičenje zalog ameriškega orožja prinaša dobiček proizvajalcem, a dolgoročno lahko postane nevar-no, če se ob ponovnem zapiranj

držav v nacionalne okvire znova prebudijo stare ideologije. Slo-venija takšni oboroževalni tekmi ne more slediti, zato potrebujemo načelno zunanjo politiko in jasen odgovor na dve vprašanji: ali imamo dovolj domačega zna-nja in podjetij, da se lahko v krizi prilagodimo, in ali bodo ljudje dr-žavo sploh čutili kot svojo ter jo bodo pripravljene braniti.

Če bodo povečana sredstva za obrambo namenjena zgolj naku-pom tujega orožja, bomo dobili polna skladišča in prazno prilo-žnost. Če pa jih bomo usmerili v domače znanje, raziskave in teh-nološki razvoj, lahko obrambna politika postane tudi razvojna politika, kar je priložnost za pod-jetja, ki ustvarjajo rešitve, upo-rabne tako v krizi kot v miru.

A še pomembnejše od industrij-ske strategije je stanje duha v državi. Motivacija za obrambo ne raste iz vojaških proračunov, temveč iz zaupanja. Če bodo lju-dje živeli z občutkom, da se v dr-žavi korupcija samo še povečuje, če jim javno zdravstvo ne bo več dostopno, če bo svobode govora vedno manj, če bodo zaposlitve dostopne samo še po zvezah in če za mlade ne bo bivališč, se bo marsikdo vprašal, čemu bi name-sto reševanja teh težav kupovali orožje ter čemu bi takšno stanje sploh branili.

Odgovornost vodilnih je, da nas ne vodijo po poti Mosula. Drža-ve ne branijo tanki, temveč ljudje. Ljudje pa brez oklevanja stopijo skupaj za državo in jo branijo le, če ji zaupajo in jo čutijo kot svojo.

Miroslav Halilović

© Avtorji 2025. CC-BY 4.0